

pomoć je krajnje neizvjesna. Uostalom, svjedoci smo činjenice da se takozvana vojna savezništva mogu preko noći raspasti i da zemlje koje samo na njima grade odbranu svoje nezavisnosti mogu zapasti u krajnje opasne okolnosti i rizikovati da nezavisnost olako izgube. Stvarna i pouzdana savezništva počivaju na sopstvenoj snazi i na politici široke, aktivne, ravnopravne međunarodne saradnje i solidarnosti sa svima koji se bore za slobodu i društveni pogres.

Oslanjanje na sopstvene mogućnosti je i izraz povjerenja u sopstvenu odbranu, u spremnost radnih ljudi zemlje da brane ono što su stekli. To je sastavni i nerazdvojan dio nastojanja da se nacionalna nezavisnost zaštititi po svaku cijenu. To je, razumljivo, u temelju koncepcije opštenarodne odbrane inspirisane Titovim dijelom.

MILUTIN MORAČA

Organizacija pozicione odbrane streljačkog korpusa na brdsko-planinskom zemljištu

(»VOJNO DELO« br. 1/49)

... Specifičnost odbrane na brdsko-planinskom zemljištu ogleda se u tome što se ona organizuje, načelno, po principu odbrane na širokom frontu. Primjenu ovakve odbrane omogućuje sam karakter brdsko-planinskog zemljišta. Znači, jedinice pri odbrani na brdsko-planinskom zemljištu dobijaju širi front od onoga što ga normalno imaju u odbrani na ravnom ili srednje ispresecanom zemljištu, ili — kako se to drukčije kaže — pri odbrani u normalnim uslovima. Bolje rečeno, pri odbrani na brdsko-planinskom zemljištu nije potrebno da se na čitavoj širini fronta jedne jedinice, ispred prednjeg kraja, organizuje neprekidna zona zaprečne vatre takve gustine, koja je u stanju da na svakom delu zemljišta nanese velike gubitke neprijateljskoj pješadiji. Konkretno, u normalnim uslovima, streljački bataljon u odbrani zauzima rejon širine do 2 km. Pri takvoj širini fronta bataljon srednje jačine može da stvori zaprečnu vatru ispred prednjeg kraja gustine 7—9 metaka na 1 tekući metar u minutu. Pri odbrani na brdsko-planinskom zemljištu rejon odbrane bataljona može da bude znatno širi, zbog toga što je samo zemljište pogodno za or-

ganizaciju odbrane, što omogućava rastresitiji raspored snaga i sredstava bataljona, i što reljef zemljišta ne dozvoljava neprijatelju da izvrši napad krupnijim snagama na tome pravcu. To se može reći i za odbranu viših jedinica — divizije, korpusa. Ne bi imalo nikakvog smisla stvarati gust borbeni raspored divizije ili korpusa na pravcima, gdje zemljište ne dozvoljava masovnu upotrebu savremene tehnike i pješadijskih jedinica, na kojima napadač nema izgleda da postigne neki, barem taktički uspjeh, ili takav uspeh kojim bi narušio taktičku ili operativnu čvrstinu odbrane. No, odmah je potrebno napomenuti, da širina fronta jedinica na takvim pravcima ne može da se uzima proizvoljno, od oka. Odbrana se, u tome slučaju, organizuje na držanje posebnih rejona, bez njihove neposredne međusobne veze. No i kod takvog posjedanja položaja za odbranu, treba da se ima dovoljna gustina vatre za uspješnu odbranu branjenih pravaca, mora da postoji izvjesni kontinuitet — veza između pojedinih rejona i otpornih tačaka, međuprostori između njih ne smiju biti preveliki itd.

Sa druge strane, postoje izvesni pravci i na brdsko-planinskom zemljištu koji dozvoljavaju da se masovno upotrijebi savremena ratna tehnika, na kojima ona može da ispolji sva svoja taktičko-tehnička svojstva, a u prvom redu snagu svoga udara u manevar. Sasvim je razumljivo da na tim pravcima mora da se stvori takva gustina pješadijske, minobacačke i artiljerijske vatre, koja će omogućiti uspješnu borbu sa krupnim, nadmoćnijim snagama neprijatelja. Odbrana takvih pravaca mora da se organizuje po principima odbrane na normalnom frontu, znači, mora da u sebi sadrži sve elemente takve odbrane.

Iz ovoga proističe da širina fronta odbrane korpusa zavisi u prvom redu, od karaktera brdsko-planinskog zemljišta, na kome korpus ima da organizuje odbranu. Kod određivanja širine fronta odbrane moraju se, sasvim prirodno, uzeti i drugi elementi, kao što su: jačina neprijatelja, njegove snage i sredstva koje se mogu očekivati s obzirom na važnost pravaca koje korpus brani; sopstvene snage i sredstva korpusa; sredstva ojačanja koje će korpus eventualno dobiti; moralno-političko stanje i uvježbanost jedinica; vrijeme koje korpusu stoji na raspoloženju za organizaciju odbrane. Širina fronta odbrane za svaku jedinicu, pa i za korpus, određuje se posle svestrane analize svih gornjih elemenata. Baš s obzirom na te elemente, širina fronta koju korpus može da dobije određuje se za svaki konkretan slučaj. Ona može da se koleba od 50 do 80 km, a u nekim slučajevima i do 100 km.

Kao što vidimo, specifičnost odbrane na brdsko-planinskom zemljištu zahtijeva veliku sposobnost i umješnost starješina da bi mogli

pravilno organizovati odbranu, pravilno upotrebiti i primjeniti raspoložive snage i sredstva. Cilj ovoga članka jeste da se razmotre osnovni momenti organizacije odbrane streljačkog korpusa na brdsko-planinskom zemljištu. . .

. . . Opšta rezerva korpusa obično se formira iz sastava drugog ešelona korpusa. Ona je namjenjena za borbu sa vazduhoplovnim desantima neprijatelja, za pomoć divizijama prvog ešelona, za učešće u protivnapadima korpusa i za borbu sa diverzantskim grupama neprijatelja u slučaju kad se korpus nalazi na neprijateljskoj teritoriji. U toku boja komandant korpusa ne smije nikada da ostane bez opšte rezerve.

Korpusna artiljeriska grupa formira se iz sastava korpusne artiljerije. Ona može biti ojačana artiljerijskim jedinicama Rezerve Vrhovne Komande, što zavisi od važnosti zadatka korpusa. Ona se postavlja na najverovatnijem pravcu glavnog udara neprijatelja. Da bi korpusna artiljerijska grupa mogla sa uspjehom da rješava sve mnogobrojne zadaće u toku boja, ona mora da vrši manevar pokretom. Kako je u brdsko-planinskom zemljištu izbor rejona pogodnih za vatrene položaje artiljerije vrlo ograničen, a takođe otežan i manevar pokretom, rješavanju ovih pitanja treba posvetiti osobitu pažnju.

Protivtenkovska artiljeriska grupa korpusa formira se i u odbrani na brdsko-planinskom zemljištu. Ona izvršava niz važnih zadaća: štiti glavninu snaga korpusa u glavnom pojasu odbrane, na vjerovatnom pravcu glavnog udara neprijatelja, štiti drugi ešelon korpusa, kao i druge jedinice, koje zajedno sa njim učestvuju u protivnapadu. Za korišćenje protivavionske artiljerije u brdsko-planinskom zemljištu treba da se riješe ista pitanja kao i za korpusnu artiljerisku grupu.

Tenkovska rezerva korpusa određuje se za ojačanje streljačkih divizija prvog ešelona u toku boja. Ona učestvuje u protivnapadima streljačkog korpusa, samostalno ili zajedno sa drugim ešelonom korpusa, protivavionskom i opštom rezervom, sa zadatkom da odbije napade neprijateljskih tenkova.

S obzirom na ograničenost tenkovskih pravaca na brdsko-planinskom zemljištu, sastav tenkovske rezerve daleko je manji no kod odbrane u normalnim uslovima.

Tenkovska rezerva raspoređuje se u blizini drugog ešelona korpusa, obično u blizini puta, u rejonu, koji obezbeđuje manevar tenkovske rezerve po frontu i iz dubine.

Namjena pokretne protivtenkovske rezerve korpusa isto je kao i kod odbrane u normalnim uslovima. Ona može da se uvodi u borbu samostalno ili u sadejstvu sa tenkovskom rezervom i pokretnim od-

redom za zaprečavanje. Na brdsko-planinskom zemljištu naročito je važno da se blagovremeno pripreme pravci pokreta pokretne protivtenkovske rezerve i njeni vatreni položaji. Bez blagovremene pripreme pravaca i vatrenih položaja, kako za pokretnu protivtenkovsku rezervu, tako i za tenkovsku rezervu, dovodi se u pitanje efikasno iskorišćavanje ovih važnih elemenata borbenog pokreta streljačkog korpusa.

To isto važi za korišćenje korpusnog pokretnog odreda za zaprečavanje. Za njega takođe treba blagovremeno pripremiti pravce pokreta. Njegov sastav je približno isti i kod odbrane u normalnim uslovima. Ako korpus brani nekoliko važnih pravaca, koji su pristupačni za tenkove, obično se organizuju dva pokretna odreda za zaprečavanje. Ovim se postiže da se oni mogu brže upotrebiti na ugroženim pravcima...

... U uslovima pozicione odbrane na brdsko-planinskom zemljištu, a u cilju njezine čvrstine, veliki značaj ima pravilna organizacija položaja u inženjerijskom smislu. Snaga savremene odbrane u mnogom se ogleda u dobro organizovanom sistemu vatre i inženjerijskih prepreka, a takođe u vještom korišćenju zemljišta i njegovom fortifikaciskom ojačanju. Jednom rječju ukoliko bolje iskoristimo i fortifikaciski uredimo zemljište, utoliko nam manje treba snage za njegovu odbranu. Organizacija inženjeriskog sistema odbrane na brdskoplaninskom, isto kao i na manevarskom zemljištu, mora da obezbjedi čvrstinu, elastičnost i aktivnost odbrane, kao i mogućnost prelaza u nastupanje.

Kao i u normalnim uslovima, organizacija i inženjerijsko uređenje pojasa odbrane streljačkog korpusa na brdsko-planinskom zemljištu treba da obuhvati organizaciju pojasa obezbjeđenja (ako se ono može organizovati u konkretnoj situaciji) i položaja borbenog osiguranja, organizaciju glavnog i drugog pojasa odbrane, pregradnih položaja između ovih pojaseva i organizaciji sistema prepreka.

Rasmotrićemo redom kako treba organizovati i obezbijediti u inženjeriskom smislu sve promenute elemente pojasa odbrane streljačkog korpusa...

... Sistem vatre je osnova odbrane. On treba da obezbjedi čvrstinu i žilavost odbrane, koja mora da se bori sa nekoliko puta jačim snagama neprijatelja.

Zbog toga, i u uslovima odbrane streljačkog korpusa na brdsko-planinskom zemljištu, sistem vatre treba da bude upravljajući. Sistemom vatre mora da se obuhvate svi djelovi fronta odbrane korpusa. Istina je da osobine brdsko-planinskog zemljišta mnogo oteža-

vaju da se dobije efikasna vatra na svim pravcima sa jednoga položaja. Prije svega, ima mnogo mrtvih prostora koji se mogu efikasnije tući samo vatrom oruđa sa ubacnim putanjama. Pri odbrani na širokom frontu, na manje važnim pravcima, između rejona odbrane postoje međuprostori, koje je takođe teže kontrolisati vatrom. Sve ove, kao i druge teškoće, govore da pri organizaciji odbrane u cjelini, a posebno pri organizaciji sistema vatre, sve starješine moraju da pažljivo prouče svoje odsjeke i rejone odbrane, kako bi mogli da pravilno postave i rasporede sva vatrena sredstva na svome odsjeku i rejonu odbrane, u cilju što boljeg korišćenja njihove vatrene moći. U vezi s tim, starešine moraju pažljivo da organizuju sadejstvo između svih vidova oružja, a posebno da organizuju sadejstvo vatre između pojedinih rejona odbrane.

Kao i kod odbrane u normalnim uslovima, sistem vatre u odbrani na brdsko-planinskom zemljištu treba da obuhvati organizaciju vatre svih vidova oružja i da obezbjedi nanošenje što većih gubitaka u svim etapama boja, sa ciljem da se osujeti uspeh neprijateljskog napada.

Na kraju, široki front i reljef zemljišta primoravaju da se organizuje neprekidno izviđanje i osmatranje neprijatelja. Izviđanje i osmatranje dobijaju na brdsko-planinskom zemljištu još veći značaj, nego kod odbrane na manevarskom zemljištu...

... Nama su iz oblasti organizacije odbrane i njenog borbenog obezbeđenja ostala nedotaknuta još neka pitanja, kao što su izvođenje i osmatranje, protivdesantna odbrana i protivhemijska zaštita. Sve te mjere, koje pojačavaju i dopunjuju stabilnost i čvrstnu odbrane korpusa, organizuju se i sprovode na brdsko-planinskom zemljištu kao i u normalnim uslovima, razumije se, sa izvjesnim specifičnostima koje nameće samo zemljište i širina fronta. Zbog toga se nećemo na tim pitanjima ovdje zadržavati. O protivdesantnoj odbrani, koja zahtjeva posebnu pažnju kao odbrane na brdskoplaninskom zemljištu, biće vjerovatno govora u našem časopisu.

Iz svega što smo iznijeli u ovom članku, ukoliko smo uspjeli da razradimo osnovna pitanja organizacije odbrane streljačkog korpusa, vidi se da savremena odbrana na brdsko-planinskom zemljištu zahtjeva primjenu svih elemenata odbrane u normalnim uslovima. Razlike nastaju zbog samih osobina brdsko-planinskog zemljišta, koje u stvari i traže izvjesne specifičnosti u organizaciji odbrane i u rasporedu snaga i sredstava. Nesumnjivo da ove specifičnosti igraju veliku ulogu za uspješno izvođenje odbrane i njih ne treba ni u kom slučaju potcenjivati. Naprotiv, baš zbog tih osobenosti odbrane i uopšte bor-

be na brdsko-planinskom zemljištu, treba neprekidno izučavati savremene poglede po pitanjima borbe na brdsko-planinskom zemljištu, izvlačiti pouke i zaključke iz bogatog iskustva našeg Narodnooslobodilačkog rata, i na taj način bogatiti teoriju po pitanjima ratovanja na brdsko-planinskom zemljištu, koje za našu armiju ima poseban značaj.

DANILO LEKIĆ

O izučavanju ratnih dejstava naše armije

(»VOJNO DELO« br. 4/49)

U dosadašnjoj obradi našeg ratnog iskustva ispoljili su se izvjesni nedostaci koji onemogućavaju da se dođe do pravilnih zaključaka o suštini i značaju taktike i operativne vještine naše Armije u toku Narodnooslobodilačkog rata.

Osnovni nedostatak, koji ustvari pretstavlja grubu principijelnu grešku, zajedničku gotovo za sve dosada objavljene radove o našim ratnim dejstvima, sastoji se u tome što se izučavanju bojeva i operacija naše Armije prilazi sa stanovišta bojeva i operacija Sovjetske armije. Takvo prilaženje izučavanju našeg iskustva ne samo da ne otkriva ogromno bogatstvo taktike i operativne vještine naše Armije u toku rata, nego, šta više, svodi gigantsku borbu naših naroda na neku beznačajnu diverzantsku akciju kakvom žele da je pretstave rukovodioci Sovjetskog Saveza i narodno-demokratskih zemalja.

Ako se pođe od činjenice da ratna dejstva izvode određene snage sa određenim materijalnim sredstvima, u određenim političkim, geografskim i drugim uslovima, onda je sasvim razumljivo da će se neizbježno zapasti u ćorsokak, ukoliko se na ratovanje jedne armije bude gledalo kroz prizmu neke druge armije. To znači, da se izučavanje ratnih dejstava neke armije mora vršiti kroz analizu posebnih uslova pod kojima je dotična armija ratovala.

Sovjetska armija je postojala više od dvadeset godina prije početka Drugog svjetskog rata i raspolagala bogatim vlastitim iskustvom stečenim u Oktobarskoj revoluciji, građanskom ratu i kasnijim sukobima, kao i u dugogodišnjoj mirnodopskoj izgradnji. To je bila regularna, moderna armija sa izgrađenom ideologijom i vojnom nau-